

48
К17
Б

БІОГРАФІЯ І БІБЛІОГРАФІЯ
ВИЗНАЧНИХ МУЗИКАНТІВ

Анатолій Васильович
Калабухін

Харків 2003

Анатолій Васильович Калабухін — народний артист України, професор

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ІНСТИТУТ МИСТЕЦТВ
і. П. КОТЛЯРЕВСЬКОГО

БІОГРАФІЯ І БІБЛІОГРАФІЯ ВИЗНАЧНИХ МУЗИКАНТІВ

98580

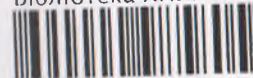
АНАТОЛІЙ ВАСИЛЬОВИЧ КАЛАБУХІН

БІБЛІОТЕКА
Харківський національний університет
імені Шевченка

Харків
«Реґіон-інформ»

2003

Бібліотека ХНУМ

98580

АБ

УДК 782.1 (477)
ББК 85.21 (4 Укр) 6
К17

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради Харківського державного інституту мистецтв ім. І.П. Котляревського (протокол № 11 від 5 червня 2003 року)

Автори-упорядники:
кандидат мистецтвознавства А.А. Мізітова,
О.С. Садовникова, В.В. Супрун

К 17   Анатолій Васильович Калабухін / Харк. держ. ін-т мистецтв ім. І.П. Котляревського. — Харків: Регіон-інформ, 2003. — 52 с. ілюстр. 8 с. Біогр. і бібліогр. визнач. музикантів.

ISBN 966-7291-49-9

У виданні висвітлено основні етапи життя і творчої діяльності видатного музичного діяча, диригента, педагога, народного артиста України, професора А. В. Калабухіна.

ББК 85.21 (4 Укр) 6

ISBN 966-7291-49-9

© Харківський державний інститут мистецтв ім. І.П.Котляревського, 2003.

ЖИТТЄВИЙ І ТВОРЧИЙ ШЛЯХ

А.В. КАЛАБУХІНА

Анатолій Васильович Калабухін народився у місті Луганську 21 червня 1930 року у робітничій сім'ї. В родині Анатолія Васильовича не було музикантів, і перше знайомство з музикою відбулося досить пізно, тільки в 14-річному віці. Здавалося б, ані війна, ані міське оточення, ані рівень освіти й культури воєнних років не провіщали в майбутньому для Анатолія здобуття професії оперно-симфонічного диригента. Проте доля вирішила інакше.

Ще не закінчилась війна, а на звільнених територіях вже почалось налагодження діяльності багатьох культурно-освітніх закладів. При Луганському Будинку піонерів було відкрито оркестр народних інструментів. Цей гурток дитячої самодіяльності в одному з обласних центрів країни, на перший погляд, зовсім не вкладався в межі традиційного образу "старанно доглянутого саду талантів" при вищих спеціальних учбових закладах. Але, дивна річ, у різні роки із Луганського самодіяльного гуртка вийшли такі видатні діячі радянського мистецтва, в майбутньому солісти Великого театру, як М. Рейзен та О. Жадан, диригент А. Калабухін та багато інших. Виникає питання: що ж обумовило появу цих талантів — постійне цвітіння барвистого саду чи уважна рука садівника? Скоріше за все, результат визначила наявність і того, й іншого — і талановитої молоді, і досвідченого вчителя, керівника гуртка Сергія Артемійовича Васильєва. Важко уявити собі масштаб цієї особистості, яка у воєнні — післявоєнні роки змогла на найвищому рівні відродити культурні традиції краю, відкрити сузір'я нових імен, сприяти створенню у 1945 році в Луганську музичного училища. Така самовіддана творча і просвітницька діяльність С. А. Васильєва.

ева була відзначена званням заслуженого діяча мистецтв України. Може, саме завдяки тому плідному впливу свого першого вчителя і почала так стрімко розгортатися творча біографія Анатолія Калабухіна. Вже після року гри в оркестрі Будинку піонерів він у 1945 році вступив до тількино відкритого Луганського музичного училища.

В музичному училищі Анатолій Васильович провчився три роки — з 1945 по 1948 рік. В той час перед усіма студентами стояв вибір: або закінчити повний чотирирічний курс навчання в училищі і два обов'язкових роки відпрацювати за фахом, або вступити до вищого навчального закладу, не закінчивши повний курс. Та для професійної діяльності чотирьох років навчання було надто замало, як вважав Анатолій Васильович, тому наступним кроком своєї біографії він обрав вищий навчальний заклад. Таке прагнення наздогнати втрачений час у післявоєнні роки для багатьох молодих людей було просто стилем життя, і для них час дійсно уповільнював свій хід, ніби пропускаючи їх уперед.

Перед випускними іспитами в Луганське училище приїхав педагог Харківської консерваторії — завідувач відділу народних інструментів Микола Тимофійович Лисенко. Прислухавши Анатолія, він запропонував йому складати вступні іспити до Харківської консерваторії, і в 1948 році Анатолій Васильович став її студентом. З того часу весь життєвий і творчий шлях А. В. Калабухіна буде пов'язаний з містом Харковом.

На той час в Харківській консерваторії не існувало спеціального факультету, де б готували оперно-симфонічних диригентів, проте в інституті працювали практикуючі диригенти, фахівці дуже високого рівню, які викладали студентам основи диригентської майстерності. За фахом Анатолій Калабухін навчався на факультеті народних інструментів у

Н. Т. Лисенка, а заняття з диригування відвідував в класі К. Л. Дорошенка. Вже на третьому курсі талановитий студент встиг привернути до себе увагу одразу декількох професійних диригентів — І. Б. Гусмана та П. М. Славинського. Ізраїль Борисович Гусман, диригент симфонічного оркестру філармонії і студентського симфонічного оркестру, навіть запропонував Анатолію, студенту третього курсу, бути його асистентом. Оскільки І. Б. Гусман часто гастролював, Анатолій Калабухін мав змогу багато і самостійно працювати із студентським оркестром. В той же час головний диригент Харківського оперного театру і оперної студії Петро Михайлович Славинський надав можливість Анатолію спробувати себе в якості диригента студійного оперного спектаклю, зсередини познайомитися із складним механізмом процесу творення музично-театральної вистави. І вже в студентські роки день молодого музиканта був розписаний по годинах: тричі на тиждень зранку — репетиції із студентським оркестром, кожного дня ввечері — з четвертої до восьмої години — репетиції в оперній студії, а вдень — заняття в інституті.

Під час навчання на п'ятому курсі у 1952–1953 роках до цих обов'язків додалася ще й робота асистента головного диригента в оперному театрі. Перед закінченням консерваторії Анатолія викликали в кабінет ректора, де відбулася досить цікава розмова: голова комітету у справах мистецтв УРСР повідомив випускнику, що на нього подано дві заявки — одна з оперного театру, а друга із консерваторії. “Чи не заперечуєте ви залишитися на роботі в консерваторії?” — спитав голова комітету випускника. “Не заперечую”, — була відповідь, яка викликала посмішку в офіційного представника, бо більшість випускників після закінчення одержували направлення на роботу у музичні училища й оркестри численних обласних центрів республіки. Анатолій Калабухін

після закінчення консерваторії залишився працювати в її стінах викладачем диригування на факультеті народних інструментів і диригентом в оперній студії, суміщаючи цю діяльність із роботою в оперному театрі.

Як асистент диригента оперної студії П. Я. Баленка Анатолій Калабухін в студентські роки брав участь у постановці таких різних оперних вистав, як “Травнева ніч” М. А. Римсько-Корсакова, “Юланта” П. І. Чайковського, “Молода гвардія” Ю. С. Мейтуса. Романтична із фольклорно-фантастичним нахилом “Травнева ніч”, одноактна, майже імпресіоністична за витонченістю своєї лірики, “Юланта”, велика героїко-патріотична “Молода гвардія” дали диригенту можливість вдосконалити свою майстерність і засвоїти специфіку різних оперних жанрів. І вже у 1953 році в студії була здійснена перша самостійна робота Анатолія Васильовича — сповнена соковитого українського гумору, стрімка та дотепна опера С. С. Гулака-Артемівського “Запорожець за Дунаєм”.

У наступному 1954 році А. Калабухіним було підготовлено першу самостійну виставу і в Харківському театрі опери та балету. Дебютом диригента став балет П. І. Чайковського “Лебедине озеро”, один із найвидатніших шедеврів світового музичного мистецтва. Партитура цього балету досить складна для музиканта із будь-яким досвідом роботи, не говорячи вже про дебютанта. Для диригента “Лебедине озеро” це навіть не балет (у розумінні безпосередньо дивертисментної музики), це наче велетенська симфонія або музично-хореографічна драма, в якій події розвиваються не від номера до номеру, а шляхом наскрізного музичного розгортання. Цією хореодрамою репертуар театру було якісно розширено, та “Лебединим озером” не обмежився перший рік професійної діяльності диригента. В цьому ж році до прем’єри були підготовлені дві дитячі опери-казки М. В. Ли-

сенка “Коза-дереза” і “Пан Коцький”. Справді високий рівень цих вистав доводить той факт, що у наступному 1955 році театр гастролював з ними у Києві. Під час гастролей було зроблено фондовий запис казкових опер Лисенка: платівка з “Козою-дерезою” та “Паном Коцьким” і на сьогодні залишається єдиним з існуючих дисків із записом вистави харківської опери. Окрім “Лебединого озера” та двох дитячих опер А. Калабухін диригував на київських гастролях балетом харківського композитора В. Нахабіна “Весняна казка”. Готувати поряд із класичним балетом партитуру сучасного композитора та ще й два класичні твори зовсім іншого жанру, для іншого глядача, з іншим колом засобів виразності і виконавчих проблем — річ досить складна. Але це сприяло формуванню у диригента такого цінного вміння, як здібність гнучко і швидко переключатися на інший репертуар, інший виконавчий склад, “з ходу” змінювати виконавський підхід.

Перші роки роботи в оперному театрі були відзначені диригуванням багатьма балетами. Твори балетного жанру склалися у своєрідну художню панораму із широкою амплітудою сюжетів, драматургічних вирішень та хореографічних втілень. Так, були поставлені балети XIX і XX століття: “Баядерка”, “Дон Кіхот” Л. Мінкуса, “Жизель” А. Адана, “Кавказький полонений” Б. Асаф’єва, “Лайма”, “Бетсі” А. Лепіна, “Людина, що сміється” Б. Зейдмана, “Лілея” К. Данькевича, “Кам’яна квітка” С. Прокоф’єва (під керівництвом А. Калабухіна прозвучала в Харкові вперше). Поряд з цим тривала робота над оперними виставами — “Ріголетто” Дж. Верді та “Богемою” Дж. Пучіні.

Такий масштаб творчої діяльності привернув увагу та викликав подив багатьох діячів музичного мистецтва і не тільки в межах Харкова та республіки, але й у фахівців світового рівня. Так, наприклад, відома солістка Мілансь-

кого оперного театру “Ла Скала” Маріам Піраццині під час гастролей у 1957 році по різних містах Радянського Союзу, в тому числі і в Харкові (тут вона виконала партію Амнеріс в “Аїді” Дж. Верді – виставі під орудою зовсім молодого ще 27-річного диригента Анатолія Калабухіна), зауважила в одній із розмов, що серед диригентів їй найбільш за все сподобалися О. Мелік-Пашаєв у Москві та А. Калабухін у Харкові. За рекомендацією імпресаріо М. - Піраццині Всеіталійське гастрольно-концертне об’єднання мало намір домовитися із керівництвом Міністерства культури про гастролі молодого диригента по театрах Італії. Директору Харківського оперного театру “сеньйору В. Буквіну” був надісланий лист такого змісту: “Дирекция Всеитальянского гастрольно-концертного объединения просит Вас дать согласие на гастрольную поездку по театрам Италии дирижера Вашего театра сеньора А. Калабухина. Все расходы по поездке Всеитальянское гастрольно-концертное объединение берет на себя”. Але за радянських часів це було неможливо. Без офіційного дозволу всіх інстанцій Міністерства культури досить важко було змінити навіть місце роботи, тому А. В. Калабухін був змушений відмовитися не тільки від гастрольного турне по Італії, але й від привабливої пропозиції О. В. Свешнікова стати диригентом оперної студії при Московській консерваторії. Про все це Анатолій Васильович згадує як про окремі факти своєї біографії, оскільки постійні концерти, репетиції, прем’єри, гастролі щільно заповнювали кожен рік, місяць, тиждень і навіть день диригента. І часу подумати про те, що творчий потенціал використано не повністю, що доля могла б скластися інакше, просто не було.

Паралельно з театральними виставами йшла робота в оперній студії, де в той час були поставлені опери “Русалка”

О. Даргомижського та “Приборкання непокірливої” В. Шебалина – опери внутрішньо динамічні, із складними партіями як головних, так і другорядних персонажів. Уявлення про художній рівень вистав можна скласти хоча б з висловлювань періодичної преси того часу, увагу якої постійно привертала діяльність молодого театру: “Харьковчане хорошо знают и любят этот молодежный оперный театр, все спектакли которого проходят при переполненном зале, будь то “Русалка” Даргомыжского, “Свадьба Фигаро” Моцарта, “Укрощение строптивой” Шуберта, “Евгений Онегин” Чайковского или “Царская невеста” Римского-Корсакова”¹⁾. Не дивно, що у 1965 році під час першого огляду оперних студій музичних вузів республіки спектакль “Продана наречена” Б. Сметани в постановці Харківського інституту мистецтв визнано кращим. Партію Маженки в ньому виконала тоді ще студентка другого курсу, а згодом народна артистка СРСР, лауреат І премії конкурсу на краще виконання партії Чіо-чіо-сан у Японії, солістка Київського театру опери та балету Гізела Ципола. У наступному році “Продану наречену” було вирішено показати на сцені оперної студії Київської консерваторії. Виставу підготували у рекордний строк – всього за 10 днів, впродовж яких солісти і хор з Харкова встигли заново “створити” оперу із київським оркестром. А кожний музикант знає, наскільки віртуозною є музика цього «чеського “Весілля Фігаро”»! Опера викликала великий інтерес і транслювалася по республіканському телебаченню. У київській газеті “Культура і життя” від 29 вересня 1966 року (№1220) залишилися враження киян від вистави: “Передусім хочеться відзначити велику і кропітку роботу, яку провів з соліста-

¹⁾ Петросян Р. В гостях у киевлян. // Красное знамя. — 1966. — 10 червня, № 7049.

ми та оркестром диригент — старший викладач А. Калабухін. Він вміло втілює на сцені простоту і людяність, задушевну мелодійність чудового твору Б. Сметани. Оркестр під його керуванням звучить з почуттям міри, ніде не порушуючи стрункого співвідношення оркестрових груп, хору і солістів. Багато працювали і самі оркестранти, які за винятково короткий строк оволоділи партитурою. Справа в тому, що в спектаклі брав участь оркестр оперної студії Київської консерваторії, в репертуарі якого немає цієї опери. Проте, їхня гра заслуговує похвали. Спектакль підкупає і полонить не окремими компонентами, а їх загальним злиттям, злагодженістю і музикальністю, що є, безумовно, результатом зусиль усього складу виконавців”²⁾.

Наведений приклад, в якому опера “Продана наречена” постає як високе досягнення всього колективу оперної студії і, зокрема, її диригента Анатолія Васильовича Калабухіна, — це тільки одна із верхівок великого каньйону творчих досягнень молодого театру. Наступних висот було досягнуто в операх “Богема” Дж. Пучіні і “Зорі тут тихі” К. Молчанова. Опера Дж. Пучіні, незважаючи на типово паризький і дещо побутовий сюжет, на відверто італійську, чуттєву, майже “матеріальну” мелодику, має надзвичайно складну партитуру, як і всі опери композитора. Адже оперні твори Пучіні — це своєрідна “увертюра” до шедеврів ХХ століття — опер А. Берга, І. Стравінського, А. Онеггера, Ф. Пуленка, С. Прокоф’єва, Д. Шостаковича. Протягом десяти років “Богема” Дж. Пучіні залишалася в репертуарі оперної студії. Солістами цієї вистави в різні роки були такі відомі згодом співаки, як народні артисти Росії І. Журіна, В. Вересніков (со-

²⁾ Головащенко М. Подих молодості. // Культура і життя. — 1966. — 29 вересня, №1220.

лісти Великого театру у Москві), народний артист України О. Востряков, заслужені артисти України, солісти Харківського театру опери та балету І. Соболева, А. Романовська, В. Ломакін, В. Болдирев А. Шуляк, В. Журавльов (солісти Харківського театру опери та балету). Досвід втілення не-підробних почуттів через надзвичайної складності музику для багатьох із них залишився уроком майстерності на все життя. Особливий, зворушливий успіх мала опера К. Молчанова “Зорі тут тихі” за воєнною повістю Б. Васильєва. Неухильний рух сюжету від картин життя до смерті виключав байдужість сприйняття. Анатолій Васильович згадував: “Вистава вийшла дуже правдива. Смерть героїв зворушувала глядачів до сліз”.

Одна із найяскравіших вистав оперної студії була підготовлена до її 50-річного ювілею. Вирішено було звернутися до твору сучасного автора, бо Харків завжди відрізнявся сміливістю репертуарного пошуку. Так, була поставлена неперевершена за своєю театральністю опера-карнавал С. Прокоф’єва “Любов до трьох апельсинів”. Страждання королівських осіб, гра в карти, романтичне кохання з апельсинами — весь цей феєрверк традиційних оперних сюжетів у їх пародійній інтерпретації об’єднував в одне ціле сторінки минулого і сучасного як в історії оперного мистецтва, так і в історії студії.

В такій атмосфері творчого горіння разом з молодим театром оперної студії молодими залишалися і її викладачі, хоча пройдений Анатолієм Васильовичем шлях був чималий: у 1972 році він стає доцентом кафедри оперної підготовки, у 1976 році його роботу відзначено званням заслуженого діяча мистецтв України, у 1978 році Анатолій Васильович очолює кафедру оперної підготовки і у 1982 році стає її професором.

Паралельно з цією педагогічно-творчою роботою і до- сить автономно від неї, з 1968 по 1973 роки, Анатолій Васи- льович працював головним диригентом Харківської облас- ної філармонії, а також був її художнім керівником. За часів Радянського Союзу до філармонії із концертними програма- ми приїздило багато видатних артистів і творчих колективів. На її сцені відбулося багато творчих зустрічей А. В. Кала- бухіна з провідними музикантами того часу. Достатньо на- вести хоча б такі прізвища, як О. В. Свешніков, О. О. Юр- лов, В. Г. Соколов, М. М. Крячко, М. Ростропович, Я. Флієр, Р. Керер, Б. Давидович, М. Петров, В. Крайнев, М. Воскре- сенський, Г. Кремер, І. Безродний, В. Пікайзен, О. Криса, Г. Жислін, Б. Которович та багато інших. Творчі стосунки з ними залишили теплі спогади в душі маестро Калабухіна.

Анатолій Калабухін і сам багато гастролював. Він ди- ригував у музичних закладах Свердловська (нині Єкатерин- бург), Горького, Алма-Ати, Львова, Києва, Запоріжжя, Ялти, Луганська. Двічі із Тбіліським оперним театром влаштува- валися поїздки-обміни, під час яких на гастролі виїздили цілі творчі бригади солістів, артистів балету, диригентів. У Тбілісі харків'яни представили опери "Аїда", "Трубадур" Дж. Верді, "Паяци" Р. Леонкавалло, особливим успіхом була відзначена опера "Даїсі" З. Паліашвілі.

У 1988 році ректор Ленінградської консерваторії В. О. Чер- нушенко запросив Анатолія Васильовича поставити оперу В. Плешака "Казка про мертву царівну та семеро богатирів" із колективом оперної студії Ленінградської консерваторії. Серед оперних студій Радянського Союзу Ленінградська — найстаріша (вона була відкрита ще Б. Асаф'євим) і має ста- тус самостійного музичного театру. Тому здійснювати творчі плани на її сцені Анатолій Васильович вважав за честь; з ін-

шого боку, запрошення до співпраці також було відповід- ним визнанням майстерності диригента.

Як один із найяскравіших епізодів своєї біографії Анато- лій Васильович згадує творче спілкування з Арамом Іллічем Хачатуряном. У 1966 році під час постановки А. В. Кала- бухіним "Спартака" в Харкові сам автор балету приїздив на репетиції. Відомо, що Арам Хачатурян відзначався над- звичайною вимогливістю щодо виконавської інтерпретації своїх творів і нерідко їхав після першої ж репетиції. Але в Харкові залишився на місяць та в день прем'єри сам продири- гував першою картиною, доручивши подальше виконання Анатолію Васильовичу. У газеті "Красное знамя" від 18 жовт- ня 1966 року (№ 7057) можна знайти висловлювання А. Хача- туряна про харківську постановку балету: "Я остался очень доволен спектаклем. Харьковчане серьезно и вдумчиво отнес- лись к постановке моего любимого произведения". А про сам балет газета писала: "Музыка балета покоряет слушате- лей богатством образов, силой чувства, изумительной музы- кально-тематической щедростью, разнообразием звуковой палитры в сочетании с широким симфоническим размахом. (...) Стройность и гибкость музыкальных образов, красоч- ность гармонии, требуют тончайшего оркестрового мастер- ства. Дирижеру А. Калабухину удалось выявить многие до- стоинства этой труднейшей партитуры. В ней дирижер под- черкивает не только динамическую подвижность, но и весь блеск оркестрового наряда"³⁾. У 1967 році Харківський те- атр опери та балету показував "Спартака" у Москві в Крем- лівському палаці з'їздив. Під час цих гастролей Анатолій Васильович на вулиці Горького випадково зустрівся з Хачату-

³⁾ Видулина А. Спектакль, которому жить ("Спартак") // Красное знамя, — 1966. — 29 жовтня, №7065.

ряном і запитав в нього, чи буде він диригувати першою картиною, на що автор відповів: “Доручаю це Вам, у Вас це добре виходить”.

У 1991 році діяльність маестро була відзначена званням народного артисту України.

На межі тисячоліть, у 2000 році Науково-експертна рада інституту рейтингових досліджень Асамблеї ділових кіл України визначили плеяду найяскравіших харків’ян століття. Фізичним хранителем імен наших видатних земляків є Книга Слави Землі Слобожанської. Ім’я Анатолія Васильовича Калабухіна викарбовано на її сторінках.

У наступних 2001 та 2002 роках інститутом рейтингових досліджень А. В. Калабухін визнаний “Харків”янином року” серед діячів мистецтва. У 2002 році президент України призначив Анатолію Васильовичу, як видатному діячу культури і мистецтва, державну стипендію України.

За фактами біографії, особливо коли події життя розгортаються одразу декількома “паралельними драматургічними планами”, важко прослідкувати логіку кожного з них, простежити послідовність етапів розвитку, становлення та кульмінацій. Спробуємо розставити акценти.

ДИРИГЕНТ ХАРКІВСЬКОГО АКАДЕМІЧНОГО ТЕАТРУ ОПЕРИ ТА БАЛЕТУ

Півстоліття тому, у 1953 році, почалася робота Анатолія Васильовича Калабухіна в оперному театрі, де він пройшов шлях від асистента до головного диригента цього закладу. За цей час було поставлено понад 50 спектаклів; і зараз найвідповідальніші вистави театрального репертуару йдуть під його керівництвом. “Кармен” Ж. Бізе, “Борис Годунов” М. Мусоргського, “Фауст” Ш. Гуно, “Аїда”, “Ріголетто”, “Дон

Карлос” Дж. Верді, “Євгеній Онегін”, “Пікова дама” П. Чайковського – саме на цих творах найбільш рельєфно виявляються такі риси творчої особистості Анатолія Васильовича, як точність сценічного бачення і безпомилкова театральна інтуїція, самобутнє музичне обдарування і виключне архітектонічне чуття. У поставлених Анатолієм Васильовичем виставах завжди відчувається вміння диригента організувати солістів, збалансувати звучання оркестру, надати правдивої виразності всій виставі. Поряд з таким диригентом запам’ятовуються і імена солістів – народної артистки України Ірини Яценко (Кармен, Еболі), народного артиста України Миколи Коваля (Борис Годунов, Амонасро), заслуженого артиста України Петра Бойка (Ріголетто, Ескамеліо), Віктора Червонюка (Герцог, Самозванець).

Широке коло назв, сюжетів, композиторів на афішах театру створює ефект панорами і від поверхового погляду, фактично, приховує поставлені диригентом монографічно-тематичні цикли опер та балетів. Судіть самі: п’ять опер М. В. Лисенка, п’ять музично-театральних вистав П. І. Чайковського, обидві опери О. С. Даргомижського, два оперні шедеври М. І. Глінки, три опери М. А. Римського-Корсакова, дві опери та два балети С. С. Прокоф’єва, сім опер Дж. Верді, три опери Дж. Пучіні. Цей список можна продовжувати та продовжувати.

В радянські роки репертуарний план оперного театру передбачав близько п’яти-шести прем’єр на рік, і план треба було виконувати чітко і в строк. По дві-три прем’єри протягом року здійснював Анатолій Васильович. У 50–70-ті роки обов’язковими для репертуару театру були опери на героїко-патріотичні сюжети. В них на першому місці знаходилась видовищність із багатьма сценічними ефектами – із повстаннями, вбивствами, змовами, розстрілами; все це оз-

вчувалося в численних ансамблях, хорах, складних багатофігурних композиціях та масових сценах. Ці риси “великої радянської опери” для диригента створювали чималі виконавські труднощі, адже масові сцени передбачають віртуозне володіння технікою оркестрового “акомпанементу” хоро-ві, солістам і сценічній дії.

З іншого боку йшла робота над класикою оперного жанру. Цілу добу в історії опери і кожного оперного театру складають музичні драми Джузеппе Верді. Сюжети всіх своїх опер, до якої б культури вони не належали, Верді сприймав як італієць — з відчаєм та пристрасстю. Тому і його герої — типові італійці, емоційно відкриті, безпосередні у виявленні своїх почуттів, а музика — концентрована патетика із яскравими спалахами емоцій. І саме Анатолію Васильовичу довелося поставити на харківській сцені більшість вердівських шедеврів, серед яких “Аїда”, “Ріголетто”, “Дон Карлос”, “Отелло”, “Бал маскарад”, “Травіата”, “Трубадур”. Верді властивий такий синтез музики і драми, в якому немає нічого другорядного. Навіть його славнозвісні віртуозні арії, де віртуозним має бути все — і вокальна техніка, і володіння кантиленою, і фразування, і відчуття форми цілого — це також тільки один із компонентів музичної драми. На рівні ж всієї опери музика відображає і саму ситуацію, і динаміку дії, характеризує героїв та підкреслює сюжетні повороти. Саме ці риси творчого обдарування Верді має виявити своєю трактовкою диригент. У 1997 році Харківська газета “Событие” так писала про відновлення “Аїди”, цього монументального творіння Верді: “Слаженное, широкого дыхания звучанье оркестра, ведомого А. Калабухиным, (...) словно напоенное сумрачными и мутными водами могучего Нила, погружало слушателей в эфиопско-египетские распри, в жгучую борьбу любви и долга. Созданное музыкальное реше-

ние местами все же немного отстранялось от фабульных ужасов, одевая их в карнавальные наряды. Экзотически-светло и декоративно прозвучали сцены посвящения и победного возвращения Радамеса этой, все-таки празднично-торжественной, партитуры. Даже каменный гнет sklepa в последнем акте, казалось, был смягчен: если нет пути наверх, к жрецам с фараонами, то открыта дорога в зал, к слушателям...”⁴⁾

Ще один улюблений композитор А. В. Калабухіна Петро Ілліч Чайковський. Всі найбільш відомі оперні твори цього співця людських характерів були поставлені Анатолієм Васильовичем на харківській сцені. Ліричні сцени “Євгенія Онегіна”, психологізм “Пікової дами”, позачасовість і алегоричність “Юланти”, бурхливі пристрассті “Чародійки” — все це починало хвилюватися і жити під легкою, але вимогливою паличкою диригента. І після прем’єрних показів перед харківським глядачем ці вистави мали змогу побачити і мешканці багатьох інших міст, де гастролював Харківський оперний. Символом певного етапу творчого шляху диригента стала для Анатолія Васильовича “Чародійка”. Хоча ця опера рідко з’являлася на афішах оперних театрів Союзу, для Харківського оперного театру вона стала справжньою “прикрасою” репертуару. Нею починалися гастролі театру в Криму, Смоленську, Новомосковську, Архангельську, Запоріжжі, Кірові, Орлі... Смоленська газета “Рабочий путь” про “Чародійку” писала так: “К чести Харьковского театра нужно отметить включение в репертуар этой несправедливо забытой и редко исполняемой оперы. Сценическое действие словно приподнято над обыденностью. Точно оживают мотивы старинного лубка, и разворачивается не бытовая драма красивой и несчастной бабы Настасьи, а преда-

⁴⁾ Коробов Д. Ревет и стонет Нил широкий // Событие, — 1997. — 8 лютого.

ние о Насте-Чародейке, погубленной за красу. (...) Оркестр под управлением главного дирижера А. Калабухина — настоящая опора вокалистов. Он чутко следует за голосами, тонко высвечивает драматургию интонаций партитуры Чайковского”⁵⁾. Такі гастролі справді можна вважати просвітництвом. Самі артисти писали: “На гастролях лысенковцы показали себя коллективом организованным, собранным, а главное — работоспособным. На двух площадках работал театр ежедневно. Кроме того, были выездные спектакли, детские концерты, творческие встречи. Работали напряженно, но радостно. Мы видели, с каким интересом встречают нас, как дружно аплодирует зал после спектакля, — и казалось, что и усталость отступает, будто не было трудного дня позади.”⁶⁾.

Після розпаду Радянського Союзу гастрольна діяльність театру не тільки не потрапила під самоліквідацію, а навіть розширила свій горизонт. Як диригент ХАТОБ-у Анатолій Васильович гастролював в 1997 році на фестивалі у французькому місті Рубе, де харківські артисти показали оперу М. Мусоргського “Борис Годунов”. Враження від цієї вистави і той резонанс, який вона викликала, стали ніби візитною карткою Харківського театру у музичних колах Європи. Там, в Рубе, трупу ХАТОБ-у запросили з “Борисом Годуновим” на гастролі до Парижу, хоча столиця Франції бачила цю оперу і з Шаляпіним, і у тріумфальному виконанні солістів Великого театру. Все це сприяло зміцненню творчих зв’язків і впровадженню постійної закордонної гастрольної практики театру.

⁵⁾ Хацкевич С. Предание о Чародейке. Гастроли Харьковского театра оперы и балета в Смоленске. // Рабочий путь. — 1975. — 7 червня, №15770.

⁶⁾ Арканова В. Ждем встреч со зрителями! // Красное знамя, — 1978. — 11 жовтня.

У 1978 році Анатолій Васильович залишив пост головного дирижента Харківського академічного театру опери та балету, але не зникли прищеплені ним традиції: дбайливе відношення до твору композитора, повага до кожного звуку, проспіваного соло чи в ансамблі, органічне поєднання музики, слова і сценічної дії в опері, підкорення всіх компонентів вистави художній ідеї твору, і головне — глибока повага до музики.

ДИРИГЕНТ СИМФОНІЧНОГО ОРКЕСТРУ

З унікальними можливостями симфонічного оркестру А. В. Калабухін познайомився ще в студентські роки, а згодом, працюючи переважно над оперними спектаклями, завжди паралельно готував концертні програми інструментальної музики. За словами Анатолія Васильовича, кожен професійний диригент обов’язково повинен володіти специфікою виконання як оперних, так і симфонічних партитур, оскільки спілкування з різними видами колективів, розширюючи коло проблем, сприяє розвитку диригентської майстерності. “Інструментальна музика — це школа, — слідом за Є. Мравинським, Є. Светлановим, Г. Рождественським вважає А. Калабухін. — В роботі над інструментальним твором — над симфонією, концертом, сюїтою — диригент має справу з музичною драматургією твору, яку треба виявити і підпорядкувати їй всі виконавські засоби. Філармонічна практика, в решті решт, формує симфонічне мислення, а вміння працювати зі співаками переноситься в симфонічне диригування і сприяє образному баченню тематизму”. Досвід роботи в оперному театрі також стає у пригоді при керуванні філармонічним оркестром, особливо коли в репертуарі присутні вокально-інструментальні твори — кантати, ораторії

тощо. Керівники видатних хорових колективів, з якими Анатолій Васильович співпрацював при виконанні “Патетичної ораторії” Г. Свірідова (хор О. В. Свешнікова), ораторії С. Прокоф’єва “Іван Грозний” (капела О. О. Юрлова), “Великої меси” В. А. Моцарта (Ленінградська капела ім. Глінки Ф. М. Козлова), Дев’ятої симфонії Л. Бетховена (капела “Думка” М. М. Крячко) одразу відчували вміння диригента мати справу з великим і багатофункціональним виконавським апаратом.

Вже багато років тривають творчі контакти Анатолія Васильовича із симфонічним оркестром Харківської обласної філармонії. Маестро не береться назвати і приблизну кількість концертів та перелічити всі виконані твори. Адже тільки за період, коли він займав посаду головного диригента і художнього керівника філармонії (з 1968 по 1973 рр.), кожного місяця треба було готувати по дві-три програми, максимум за п’ять репетицій кожену. Тоді робочий день Анатолія Васильовича просто втрачав свої межі. А скільки видатних артистів стали за той час його партнерами! Досить назвати ім’я одного хоча б Мстислава Ростроповича, з яким було зіграно Симфонію-концерт для віолончелі з оркестром С. С. Прокоф’єва! А ще було творче спілкування з піаністами Р. Керером, В. Крайневим, М. Воскресенським, Г. Соколовим, Н. Петровим, скрипалями — Г. Кремером, О. Кривошеїною, Г. Жисліним, Б. Которовичем.

Як диригент і художній керівник філармонії, Анатолій Калабухін постійно звертався до творів харківських композиторів — Д. Л. Клебанова, В. Т. Борисова, В. С. Бібіка, В. Н. Нахабіна, М. В. Кармінського, В. С. Губаренка. Кожен з них довіряв А. Калабухіну виконання своїх творів, навіть якщо мова йшла про першопрочитання. У створенні виконавської концепції твору, особливо в ситуації прем’єри, дуже важ-

ливим є фактор співавторства, колективної творчості. “Творча співдружність” — саме таку назву має рецензія кандидата мистецтвознавства Г. Ігнатченко на один із численних концертів симфонічного оркестру Харківської філармонії, де вперше прозвучала Дев’ята симфонія Д. Клебанова і його ж Скрипковий концерт №2 ре-мажор. “Головною фігурою концерту, що став подією у музичному житті міста, був диригент А. Калабухін, — писав музичний критик. — Його досвід і майстерність позначалися не лише на оркестрі, а й на виконанні солістів. Диригент був своєрідним режисером-становником усього музичного спектаклю”⁷⁾. Саме такий підхід і веде до формування мистецької об’єктивності, а гармонійна атмосфера спільної роботи певною мірою є заслугою кожного співавтора. Тому можна вважати щасливою рисою творчої вдачі вміння цінувати співавторство і видобувати з нього художній максимум. Результатами колективного “напруження” думки диригента А. Калабухіна та харківських композиторів стали складні, але стрункі образно-сюжетні виконавські концепції симфоній, концертів, сюїт.

А. В. КАЛАБУХІН—ПЕДАГОГ

Робота в оперній студії супроводжувала всі етапи творчої біографії диригента. За її пультом він пройшов шлях від асистента до завідувача кафедри. Якщо в оперному театрі репертуарну політику завжди обумовлює багато факторів, як широко творчих, так і ідеологічних, то в оперній студії вибір твору залежить від конкретного складу студентів, їх вокальних та виконавських можливостей і знаходиться повністю в компетенції керівника.

⁷⁾ Ігнатченко Г. “Творча співдружність” // Вечірній Харків. — 1987. — 8 квітня (№5517).

Опера — такий жанр, який потребує пристрасного ставлення до себе, не припускаючи жодних “знижок” і компромісів. Адже оперний жанр — один із найскладніших видів музично-театрального мистецтва, який вимагає від співаків і оволодіння вокалом, і музикальності, і драматичного обдарування. В оперній виставі всі складові — музика, спів, сценічна поведінка, акторська гра, костюми, оформлення сцени, освітлення — мають зливатися в гармонічне художнє ціле. Ідеальні взірці такої гармонії закладені у творах реформаторів оперного мистецтва — в творчості Глюка, Моцарта, Вагнера, Верді, Прокоф’єва, Стравінського. Задача кожного оперно-виконавського колективу, і оперної студії зокрема, полягає у реалізації цього ідеалу, ставить проблему ідеального, досконалого образу вистави в центр уваги виконавців. Для враження правдивості вистави просто необхідні вільна поведінка артиста на сцені, його “життя в образі”, природне спілкування між партнерами. Вміння майже не дивитися на руку диригента повинно мати під собою крім бездоганного знання партій, абсолютну довіру виконавців до диригента.

В репетиціях мізансцен Анатолій Васильович дає поради кожному солісту, показує правильний темпоритм, прийоми вірного звукоутворення у всіх регістрах, допомагає виявити підтекст партії-ролі. В результаті вокальний образ виходить настільки виразним, що впевнює навіть без сценічного ряду.

В різні роки під час навчання у Харківському інституті мистецтв (Харківській консерваторії) під керівництвом А. В. Калабухіна кваліфікацію оперного співака одержали нині народні артисти Г. Ципола, О. Востряков (солісти Київського оперного театру), І. Журіна, В. Вересніков (солісти Великого театру), Г. Горюшко, Г. Калікін, заслужені артисти України О. Соболева, А. Романовська, В. Болдирев, В. Журавльов, О. Шуляк (солісти Харківського оперного театру) та багато інших.

ОСНОВНІ ДАТИ ЖИТТЯ І ДІЯЛЬНОСТІ

Анатолій Васильович Калабухін народився 21 червня 1930 року в місті Луганськ.

- 1944 р. Участь в оркестрі народних інструментів при Луганському Домі піонерів.
- 1945–1948 рр. Навчання в Луганському музичному училищі на факультеті народних інструментів.
- 1948–1953 рр. Студент факультету народних інструментів Харківської консерваторії.
- 1950–1953 рр. Асистент диригента студентського симфонічного оркестру Харківської консерваторії І. Б. Гусмана.
- 1951–1952 рр. Асистент диригента оперної студії Харківської консерваторії П. М. Славинського.
- 1952–1953 рр. Асистент головного диригента Харківського театру опери та балету.
- 1953–1957 рр. Викладач диригування на факультеті народних інструментів, диригент оперної студії Харківської консерваторії.
- 1954–1968 рр. Диригент Харківського театру опери та балету.
- 1968–1973 рр. Головний диригент симфонічного оркестру Харківської обласної філармонії та її художній керівник.
- 1972 р. Доцент кафедри оперної підготовки Харківського інституту мистецтв (раніше консерваторії).
- 1973–1978 рр. Головний диригент Харківського театру опери та балету; робота на кафедрі оперної підготовки Харківського державного інституту мистецтв ім. І. П. Котляревського.

- 1976 р. Присвоєно почесне звання заслуженого діяча мистецтв України.
- З 1978 р. Завідувач кафедри оперної підготовки Харківського державного інституту мистецтв ім. І. П. Котляревського.
- 1982 р. Професор кафедри оперної підготовки Харківського державного інституту мистецтв ім. І. П. Котляревського.
- 1991 р. Присвоєно звання народного артисту України.
- 2000 р. Лауреат рейтинг-проекту “Харків’янин століття”
- 2001 р. Лауреат рейтингу “Харків’янин 2001 року” серед діячів мистецтва.
- 2002 р. Лауреат рейтингу “Харків’янин 2002 року”.
- 2003 р. Одержання державної стипендії за Розпорядженням Президента України

РЕПЕРТУАРНИЙ СПИСОК

народного артиста України, професора,
завідувача кафедри оперної підготовки Харківського
державного інституту мистецтв ім. І. П. Котляревського
Анатолія Васильовича КАЛАБУХІНА

Музично-сценічні жанри

а) опери:

- Г. Перселл Дідона та Еней (лібр. Н. Тейга за мотивами “Енеїди” Вергілія, 1689)
- В. Моцарт Дон Жуан (Наказаний розпусник, або Дон Жуан, лібр. Л. Да Понте, 1787)
Весілля Фігаро (лібр. Л. Да Понте за комедією Бомарше, 1786)

- Дж. Верді Аїда (1870)
Отелло (лібр. А. Бойто, 1886)
Дон Карлос (фр. лібр. Ж. Мері та К. дю Локля, 1-ша ред. 1867; італ. лібр. А. Гісланцоні, 2-га ред. 1884)
Бал-маскарад (1859)
Ріголетто (за драмою В. Гюго, 1851)
Трубадур (за драмою А. Гарсія Гутьєреса, 1853)
Травіата (за п'єсою А. Дюма, 1853)
- Ж. Бізе Кармен (лібр. А. Мельяком та Л. Галеві за однойм. новелою П. Меріме, 1874)
- Ш. Гуно Фауст (лібр. Ж. Барб'є та М. Карре, 1859)
К. Сен-Санс Самсон і Даліла (1876)
Дж. Россіні Севільський цирульник (Альмавіва, або Марна (тщетная) предосторожность, за комедією Бомарше, 1815)
- Г. Доніцетті Любовний напій (1832)
Дж. Пучіні Чіо-Чіо-сан (Мадам Батерфлай, лібр. Ілліки та Джакози за драмою Д. Беласко “Гейша”, 1903)
Тоска (лібр. Ілліки та Джакози за драмою В. Сарду “Флорія Тоска”, 1899)
Богема (лібр. Ілліки та Джакози за романом А. Мюрже “Сцени з життя богемі”, 1895)
- Р. Леонкавалло Паяци (1892)
Б. Сметана Продана наречена (лібр. К. Сабіни, 1866)
Д. Чімароза Таємний шлюб (лібр. Дж. Бертагі за пєсою “Таємне подружжє” Д. Кольмана-старшого та Дж. Гаррика, 1792)
- К. Орф Розумниця (текст К. Орфа, 1642)

- Д. Менотті Телефон (лібр. Д. Менотті, 1947)
 Р. Планкетт Корневільські дзвони (лібр. Л. Клевія та Ш. Габе за п'єсою Майяра "Вілларські дзвони" 1877)
 Й. Штраус Летюча миша (опера за А. Мельянком та Л. Галеві, 1874)

* * *

- М. Римський-Корсаков Снігуронька (лібр. М. Римського-Корсакова за однойм. п'єсою О. Островського, 1881).
 Царева наречена (лібр. І. Ф. Тюменева за однойм. драмою Мея, 1898).
 Травнева ніч (лібр. М. Римського-Корсакова за однойм. повістю М. Гоголя, 1879).
 О. Бородін Князь Ігор (лібр. О. Бородіна за "Словом о полку Ігоревім", 1890).
 О. Даргомижський Русалка (лібр. О. Даргомижського за драматичною поемою О. Пушкіна, 1855) (лібр. О. Даргомижського за драматичною поемою О. Пушкіна 1869)
 М. Глінка Руслан та Людмила (лібр. В. Ширкова, Н. Кукольника та ін. на сюжет поеми О. Пушкіна, 1842)
 Іван Сусанін (Життя за царя, лібр. Г. Розена, 1836)
 М. Мусоргський Борис Годунов (лібр. за трагедією О. Пушкіна, 1869, 2-га ред. 1872)
 П. Чайковський Пікова дама (лібр. М. Чайковського за однойм. повістю О. Пушкіна, 1890)
 Євгеній Онегін (лібр. К. Шиловського за романом у віршах О. Пушкіна, 1878)

Студент харківської державної консерваторії (1950)

Народний артист України
 А. Калабухін (1985 р.)

М. Ростропович та А. Калабухін після спільного концерту
в Харківській філармонії (1972 р.)

Голова музичної спілки А.В. Калабухін вітає
В.Г.Соколова з 75-річчям (1988 р., великий зал ХДІМ)

Прем'єра опери "Алеко" в Харківській обласній філармонії.
1 квітня 1973 р. (ювілей С. Рахманінова)

Під час виконання "Реквієма" Дж. Верді (2003 р.)

Репетиція "Магніфікат" Й. С. Баха (1985).
 Біля рояля: А. В. Калабухін. Концертмейстер
 Л. І. Кучер. Солісти: Н. Гребенюк, С. Колес-
 никова, Т. Жарких, С. Жеребчевський.

Під час концерту з оркестром
 в Харківській філармонії (1988 р.)

Кафедра оперної підготовки ХДІМ.
 Зліва направо: Л. Рябцева, Н. Белік, Л. Кучер,
 А. Калабухін, І. Ривіна, Л. Маркова, Т. Ляшенко, В. Плужніков,
 О. Коломийцев, Д. Зуєва, В. Куценко, А. Калоян

Поздоровлення хора «Скворушка» Харківського палацу
 дитячого та юнацького творчества з 30-річним ювілеєм

Після ювілейного концерта у ХАТОБі ім. Н.В.Лисенка, присвяченого 75-річчю театра з народною артисткою України Іриною Яценко

Після виконання "Реквієма" Дж. Верді (2003 р.)

Під час вистави "Ріголетто" Дж. Верді в ХАТОБі (2003 р.)

Під час гастролей у Парижі. А. Кадабухін з народної артисткою України І. Яценко (1997)

- Чародійка (лібр. І. Шпажинського за одноймен. драмою, 1887)
 Іоланта (лібр. М. Чайковського за драмою Х. Херца "Дочка короля Рене", 1891)
 С. Рахманінов Алеко (лібр. Вл. Немировича-Данченка за поемою О. Пушкіна "Цигани", 1892)
 Франческа да Ріміні (лібр. М. Чайковського за 5-ю піснею "Ада" з "Божественної комедії" Данте, ор. 25, 1904)
 А. Рубінштейн Демон (за Лермонтовим, 1871)
 Е. Направник Дубровський (лібр. на сюжет повісті О. Пушкіна, 1894)
 С. Прокоф'єв Любов до трьох апельсинів (лібр. С. Прокоф'єва за казкою Гоцці, ор. 33, 1919)
 Т. Хренніков В бурю (за романом "Самотність" Вірти, 1939)
 З. Паліашвілі Даїсі (Сутінки, за п'єсою В. Гунія, 1923)
 В. Шебалін Приборкання непокірної (за Шекспіром, 1957)
 Р. Щедрін Не тільки любов (за мотивами оповідань С. Антонова, 1961)
 К. Молчанов Зорі тут тихі (за п'єсою Б. Васильєва, 1973)
 А. Спадавеккіа Овід (за романом Е. Войніч, 1959)
- * * *
- С. Гулак-Артемівський Запорожець за Дунаєм (лібр. С. Гулака-Артемівського, 1863)
 М. Лисенко Тарас Бульба (за М. Гоголем, 1890)
 Наталка-Полтавка (текст І. Котляревського, 1889)
 Утоплена (за М. Гоголем, 1883)
 Коза-дереза (за нар. казкою, 1888)
 Пан Коцький (за нар. легендою, 1891)

- М. Аркас Катерина (за однойм. поемою Т. Шевченка, 1899)
- В. Губаренко Альпійська балада (лібр. М. Черкашиної)
Листи кохання (лібр. М. Черкашиної, 1971)
- К. Данькевич Богдан Хмельницький (лібр. В. Василевської та А. Корнійчука, 1951)
- К. Данькевич Назар Стодоля (за Т. Шевченком, 1959)
- М. Кармінський Іркутська історія (лібр. В. Дубровського)
Буковинці (лібр. В. Муратова)
- Г. Жуковський Волзька балада
- О. Белугіна Царівна-жаба
- В. Плешак Казка про мертву царівну та семеро богатирів

б) балети:

- А. Адан Жизель, або Вілісси (лібр. Т. Готье, 1841)
Корсар (1856)
- Л. Мінкус Дон Кіхот (1869)
Баядерка (1877)
за музикою
- Й. Штрауса Голубий Дунай
- П. Чайковський Лебедине озеро (лібр. В. Бегічева та В. Гельцер, 1876)
- С. Прокоф'єв Сказ про кам'яну квітку (лібр. М. Мендельсон-Прокоф'євої та М. Лавровського за П. Бажовим, ор. 118, 1950)
Попелюшка (лібр. Н. Волкова, ор. 87, 1944)
- А. Хачатурян Спартак (1954)
- Б. Асаф'єв Бахчисарайський фонтан (за сюжетом О. Пушкіна, 1934)
Кавказький полонений (за сюжетом О. Пушкіна, 1938)

- А. Лепін Лайма (1947)
Бетсі
- Б. Зейдман Людина, що сміється (1962)
- В. Нахабін Таврія
Весняна казка
Міщанин з Тоскани
- Ю. Щуровський Пісня про дружбу

КАНТАТНО-ОРАТОРІАЛЬНІ ТВОРИ

- Й. Бах Magnificat (1723)
- В. Моцарт Requiem (1791)
Велика меса
- А. Брукнер Te Deum (C-dur, ор. 108, 1884)
- Дж. Верді Requiem (для 4 солістів, хора та оркестра, 1874)
- С. Танеєв Кантата "Іоанн Дамаскін" (на сл. А. Толстого, ор. 1, 1884)
- С. Рахманінов Кантата "Весна" (на текст вірша Н. Некрасова "Зелений шум", ор. 20, 1902)
- С. Прокоф'єв Ораторія "Іван Грозний"
- Г. Свиридов Патетична ораторія (на сл. В. Маяковського, 1959)
Курські пісні (слова нар., 1964)
Дерев'яна Русь (Маленька кантата на сл. С. Єсеніна, 1964)
- І. Ковач Ораторія "Солдати Ілліча" (1970)
- М. Стецюн Кантата
- Л. Жук Кантата "Червона площа"
- Т. Кравцов Кантата-дума "На могилі Шевченка" (на сл. В. Сосюри, 1962; 3-тя ред. 1991)
- Т. Кравцов Кантата-поема "Червона зима" (на сл. В. Сосюри, 1967)

СИМФОНІЧНІ ТВОРИ

- Й. Бах Сюїта №2
Чакона (оркестровка С. Горчакова)
- Й. Гайдн Симфонії № 38, 39
Симфонія № 100 “Воєнна” (G-dur, 1794)
- В. Моцарт Симфонія № 38 “Празька” (D-dur, KV 504, 1786)
Симфонія № 39 (Es-dur, KV 543, 1788)
Симфонія № 40 (g-moll, KV 550, 1788)
Симфонія № 41 “Юпітер” (C-dur, KV 551, 1788)
- Л. Бетховен Симфонія № 3 “Героїчна” (Es-dur, ор. 55)
Симфонія № 4 (B-dur, ор. 60)
Симфонія № 5 (c-moll, ор. 67)
Симфонія № 6 “Пасторальна” (F-dur, ор. 68)
Симфонія № 7 (A-dur, ор. 92)
Симфонія № 8 (F-dur, ор. 93)
Симфонія № 9 (d-moll, ор. 125)
Увертюра “Леонора” (C-dur, ор. 72, 1806)
Увертюра до трагедії “Егмонт” Гете (f-moll, ор. 84, 1810)
Увертюра до трагедії “Коріолан” Колліна (c-moll, ор. 62, 1807)
Увертюра до балету “Творіння Прометей” (ор. 43, 1801)
- К. Глюк Увертюра до опери “Альцеста” (1767, 1776)
Увертюра до опери “Іфігенія в Авліді” (1774)
- Ф. Шуберт Симфонія №8 “Незакінчена” (h-moll, 1822)

- Музика до п'єси “Розамунда, княгиня Кіпрська” В. фон Шези (1823)
- К. Вебер Увертюра до опери “Евріанта” (1823)
Увертюра до опери “Оберон, або Клятва короля ельфів” (1826)
- Р. Шуман Симфонія № 2 (C-dur, ор. 61, 1846)
Симфонія № 3 (Es-dur, ор. 97, 1850)
Симфонія № 4 (d-moll, ор. 120, 1841)
Концерт для фортепіано з оркестром (a-moll, ор. 54)
- А. Брукнер Симфонія № 7 (E-dur, ор. 109, 1883)
- Й. Брамс Симфонія № 1 (c-moll, ор. 68, 1862)
Симфонія № 2 (D-dur, ор. 73, 1877)
Симфонія № 3 (F-dur, ор. 90, 1883)
Симфонія № 4 (e-moll, ор. 98, 1885)
Угорські танці
- Ф. Ліст Симфонічна поема “Прелюди” (за Ж. Отрану та А. Ламартином, 1854)
Фауст-симфонія (за Гете, 1854)
Мефісто-вальс (Танець у селянському кабачку, 1860)
Друга угорська рапсодія
Тарантела “Венеція та Неаполь” (1859)
- Ф. Мендельсон-Бартольдї Концертна увертюра “Сон у літню ніч” (ор. 21, 1826)
- Г. Берліоз Симфонія “Гарольд в Італії” (за Байроном, ор. 16, 1834)
Симфонія “Ромео і Джульєтта” (ор. 17, 1839)
Фантастична симфонія, або Епізод з життя артиста (ор. 14, 1830)
Увертюра “Римський карнавал” (2-га увертюра до опери “Бенвенуто Чиліні”, 1844)

- А. Дворжак Симфонія № 7 (d-moll, op. 70 №2, 1885)
Симфонія № 9 “З Нового світу” (e-moll, op. 95 №5, 1893)
Слов’янські танці
- Ж. Бізе Симфонія № 1, Юнацька (C-dur, 1885)
Сюїти з “Арлезіанки” № 1 (1872), 2 (1885)
Маленька сюїта (З ф-п дуету “Дитячі ігри”, 1871)
- Дж. Верді Увертюра до опери “Сицилійська вечерня” (1854)
- Б. Сметана Симфонічна поема “Влтава” (1874)
- К. Дебюссі Іберія (з “Образів”, 1612)
Святкування (з “Ноктюрнів”, 1899)
- Є. Лало Симфонія g-moll (1889)
- * * *
- М. Глінка Камаринська (Скерцо на тему російської плясової пісні, 1848)
Іспанська увертюра “Арагонська хота” (Блискуче капричіо на теми Арагонської хоти, 1845)
Іспанська увертюра “Ніч в Мадриді” (Згадка про літню ніч в Мадриді, 1851)
Вальс-фантазія (1845)
Первісна полька
- П. Чайковський Симфонія № 1 “Зимние грезы” (g-moll, op. 13, 1866)
Симфонія № 2 (c-moll, op. 17, 1872)
Симфонія № 4 (f-moll, op. 36, 1877)
Симфонія № 5 (e-moll, op. 64, 1888)
Симфонія № 6 (h-moll, op. 74, 1893)
Симфонія “Манфред” (h-moll, op. 58, 1885)

- Сюїта № 3 (C-dur, op. 55)
Увертюра-фантазія “Ромео та Джульєтта” (1869, 1870, 1880)
Фантазія “Франческа да Ріміні” (op. 32, 1876)
Урочиста увертюра “1812 рік” (op. 49, 1880)
Італійське капричіо (op. 45, 1880)
Серенада для струнного оркестру (op. 48, 1880)
Пори року (в інструментовці О. Гаука)
Урочистий коронаційний марш (1883)
Сюїта з балету “Спляча красуня”
Сюїта з балету “Лускунчик”
Сюїта “Шехеразада” (op. 35)
- М. Римський-Корсаков Іспанське капричіо (Капричіо на іспанські теми, op. 34)
Сюїта з опери-балету “Млада”
Воскресна увертюра “Світле свято” (op. 36)
Сюїта з опери “Казка про царя Салтана”
- М. Мусоргський Ніч на Лисій горі (1867)
Інтермецо (1867)
Скерцо B-dur (1858)
Малюнки з виставки (1874, інструментовка М. Равеля)
Пісні та танці смерті (інструментовка Д. Шостаковича, 1962)
- О. Даргомижський Малоросійський козачок (Фантазія, 1854)
- О. Бородін Симфонія № 2 “Богатирська” (h-moll, 1876)
Музична картина для симфонічного оркестру “У Середній Азії” (A-dur, 1880)

С. Танєєв Симфонія № 4 (с-moll, ор. 12, 1898)
Увертюра "Орестея" (ор. 6, 1889)

М. Балакірев Увертюра на теми трьох російських пісень, h-moll (1858, 1881 – 2-га ред.)
Ісламей (перекладення А. Казелли)

О. Глазунов Симфонія № 4 (Es-dur, ор. 48, 1893)
Симфонія № 5 (B-dur, ор. 55, 1895)
Симфонія № 6 (с-moll, ор. 58, 1896)
Музична картина "Весна" (ор. 34, 1891)
Концертні вальси № 1 (D-dur, ор. 47, 1893), 2 (F-dur, ор. 51, 1894)
Симфонічна поема "Стенька Разін" (ор. 16, 1885)
Сюїта з балету "Раймонда"
Гей, ухнемо

О. Скрибін Симфонія № 1 (E-dur, ор. 26, 1900)
Симфонія № 2 (с-moll, ор. 43, 1904)
Прометей (Поема вогню, ор. 50, 1910)

В. Калінніков Симфонія № 1 (g-moll, 1895)

А. Лядов Два полонези
Баба-Яга (Малюнок до російської народної казки, ор. 56, 1904)
Вісім російських народних пісень (ор. 58, 1906)

О. Арєнський Сюїта "Силуети" (ор. 23, 1892)

Е. Направник Фанданго

С. Рахманінов Симфонія № 1, d-moll (ор. 13, 1895)
Симфонія № 2, e-moll (ор. 27, 1907)
Симфонічні танці (орю 45, 1940)
Фантазія "Скеля" (за віршем М. Лермонтова, ор. 7, 1893)

А. Рубінштейн Вальс-каприс
"Тореадор та Андалузка"

Д. Шостакович Симфонія № 7 (C-dur, ор. 60, 1941, присвячена м. Ленінграду)
Симфонія № 8 (с-moll, ор. 65, 1943, присв. Є. Мравнському)
Симфонія № 10 (e-moll, ор. 93, 1953)
Симфонія № 11, "1905 рік" (g-moll, ор. 103, 1957)
Симфонія № 12, "1917 рік" (d-moll, ор. 112, 1961, присв. пам'яті Леніна)
Друга балетна сюїта (1951)
Сюїта з музики до кінофільму "Овід" (1955)
Сюїта з музики до трагедії В. Шекспіра "Гамлет" (ор. 32-а, 1932)
Святкова увертюра (1954)

С. Прокоф'єв Симфонія № 1 "Класична" (D-dur, ор. 25, 1917)
Симфонія № 5 (B-dur, ор. 100, 1944)
Симфонія № 7 (cis-moll, ор. 131, 1952)
Сюїта з балету "Ромео та Джульєтта" (1, 2 – ор. 64 bis, 1936; 3 – ор. 101, 1946)

М. М'яковський Симфонія № 5 (D-dur, 1918)
Симфонія № 27 (с-moll, 1951)

Г. Свиридов Маленький триптих (1966)
Заметіль (Музичні ілюстрації до повісті О. Пушкіна, 1954)

Д. Кабалєвський Увертюра до опери "Кола Брюньон" (1938)
Увертюра до опери "Сім'я Тараса" (1950)

- А. Хачатурян Симфонія №2 (1943)
Сюїта з музики до драми М. Лермонтова "Маскарад" (1944)
Сюїта з музики до п'єси Л. де Вега "Валенсіанська вдова" (1940)
- К. Караєв Симфонічна поема "Лейлі та Меджун" (1947)
Сюїти з балету "Стежкою грому" №1, 2 (1967)
Сюїта з балету "Семеро красунь" (1949)
Симфонічні гравюри "Дон Кіхот" (1960)
- Т. Хренніков Сюїта з музики до комедії В. Шекспіра "Багато галасу даремно" (1936)
- Р. Щедрін Симфонія №2 (25 прелюдій для великого симф. оркестру, 1965)
Сюїти з балету "Коник-горбоконики" (1960)
- А. Ешпай Симфонія №3 (Памяти батька, 1965)
Концерт для оркестру з солюючими трубой, ф-п, віброфоном та контрабасом (1967)
- Б. Чайковський Симфонія №2 (1967)
Концерт для скрипки з оркестром "Азербайджанське капричіо" (1961)
- Ф. Аміров Концертний вальс
- М. Раков Симфонія №2, Сабантуй (1968)
- Н. Жиганов Святкова увертюра (1947)
- Є. Мірзоян Симфонічна повість "Василь Тьоркін"
- М. Богословський Симфонія №1 (1940)
- Б. Тіщенко
- * * *
- Л. Ревуцький Симфонія №1 (1920)
Симфонія №2 (e-moll, 1927)

- Б. Лятошинський Симфонія №3 (h-moll, 1951, 2 ред. 1954)
- М. Скорик Гуцульський триптих (1965)
- Д. Клебанов Симфонія №3 (1957)
Симфонія №6
Симфонія №7
Симфонія №8
Симфонія №9
Сюїта для струнного оркестру
Українська сюїта (1946)
Сюїта з балету "Лелеченя" (1937)
Привітальна увертюра (1945)
- В. Нахабін Симфонічна поема "Дівчина та смерть" (1956)
Українське капричіо
Сюїта "Картини моєї Батьківщини" (1952)
Сюїта з балету "Данко" (1946)
- В. Губаренко Сюїта з балету "Кам'яний господар" (1968)
Симфонічна картина "Купало" (1974)
- Г. Майборода Гуцульська рапсодія (1949, 2 ред. 1952)
- В. Борисов Дагестанська сюїта
Дивертисмент
- В. Гомоляка Сюїта "Закарпатські ескізи" (1950)
- А. Штогаренко Сюїта "Пам'яті Лесі Українки" (1951)
- Б. Яровинський Полтавські ескізи
Увертюра "Переможці"
- В. Барабашов Адажіо
- М. Кармінський Симфонія (1966)
Сюїта "Робін Гуд"
Сюїта "Дванадцять років тому"
- І. Ковач Концертино
Симфонія №2 "Пам'яті А. Хачатуряна"
Сюїта для симфонічного оркестру

Г. Цицалюк	Симфонія Українські симфонічні танці
В. Золотухін	Симфонія №1 (1970) Святкова увертюра
П. Гайдамака	Партита
В. Бібік	Симфонія №2 Концерт для фортепіано з оркестром Концерт для скрипки з оркестром
В. Подгорний	Вальс Фантазія "Ніченька"
А. Гайденко	Симфонія "Це було під Рівно" Курські карагоди
О. Жук	"Полтавський" концерт для скрипки з оркестром Концерт для фортепіано з оркестром
І. Польський	Симфонія №2 Сюїти з балету "Пролісок" (1962, 1968)
В. Птушкін	Концерт для оркестру Привітальна увертюра
Ф. Богданов	Українська сюїта
Т. Кравцов	Симфонічні варіації на українську тему
С. Колобков	Симфонія
В. Пономаренко	Ранок нашої Батьківщини

ПУБЛІКАЦІЇ ПРО ТВОРЧІСТЬ А. В. КАЛАБУХІНА

1. Авдейчев Н. Идет "Лебединое озеро" // Днепровская правда. — 1965. — 9 июня.
2. Тышко Н. Новая балетная премьера // Красное знамя. — 1965. — 26 октября (№6803).
3. Ивановський П. Балет В. Нахабіна на Харківській сцені // Соціалістична Харківщина. — 1965. — 17 листопада (№11741).
4. Головащенко М. Подих молодості // Культура і життя. — 1966. — 29 вересня (№1220).
5. Петросян Р. В гостях у киевлян // Красное знамя. — 1966. — 6 октября (№7049).
6. "Спартак" — спектакль молодых // Красное знамя, 1966. — 18 октября (№7057).
7. "Зустріч артистів з автором..." // Соціалістична Харківщина. — 1966. — 19 жовтня (№11979).
8. Злодюшко О. Заслужений успіх // Соціалістична Харківщина. — 1966. — 28 жовтня (№11985).
9. Видулина А. Спектакль, которому жить // Красное знамя. — 1966. — 29 жовтня (№7065).
10. Тышко Н. Коли в театрі аншлаги // Культура і життя. — 1966. — 5 грудня (№1239).
11. Глаголин-Гусев А. "Дон Кихот" // Красное знамя. — 1967. — 2 февраля (№7132).
12. Лукашев В. Перша сходинка до майстерності // Соціалістична Харківщина. — 1967. — 27 лютого (№12784).
13. Тышко Н. Пробний камінь. Нотатки про харківський балет // Культура і життя. — 1967. — 2 березня (№1264).
14. Милевская И. Здравствуй, Овод! Опера А. Спадакки на сцене театра оперы и балета имени Лысенко. // Красное знамя. — 1967. — 2 апреля (№7174).

15. Гланц О. Сузір'я народних талантів. Обласний фестиваль художньої самодіяльності почався // Соціалістична Харківщина. — 1967. — 11 травня (№12580).
16. Рижская А. Фестивальний спектакль // Красное знамя. — 1967. — 13 мая (№7202).
17. Коломийцева І. Перша зустріч. Вистава самодіяльної оперної студії // Соціалістична Харківщина. — 1967. — 24 травня (№12588).
18. Еще одна студия // Правда. — 1967. — 29 мая (№17830).
19. Гланц О. Музика на вулицях // Соціалістична Харківщина. — 1967. — 1 червня (№13128).
20. Тишко Н. З успіхом! // Соціалістична Харківщина. — 1967. — 10 грудня (№12057).
21. Станішевський Ю. Поезія героїки // Радянська Україна. — 1967. — 16 грудня (№13819).
22. Савиных Р. В филармонии — премьера // Красное знамя. — 1968. — 22 января (№7639).
23. На сцене молодогвардейцы // Красное знамя. — 1968. — 28 февраля (№7407).
24. Библик В. Мастерство и вдохновение // Красное знамя. — 1968. — 11 июня (№7479).
25. Калашник П. Эту музыку любил Ильич // Красное знамя. — 1969. — 11 мая.
26. Райків Г. Музика, яку любив Ілліч. Запрошуємо на концерт // Радянська Житомирщина. — 1969. — 5 липня (№11446).
27. Калабухін А. Чекаємо Вас, шанувальники музики // Радянська Житомирщина. — 1969. — 13 липня (№11452).
28. Калабухін А. Харківський симфонічний. До наступних гастролей // Деснянська правда. — 1969. — 16 липня (№13110).
29. Мартиненко Д. Звучить симфонія // Деснянська правда. — 1969. — 22 липня (№13114).

30. Калабухін А. Запрошуємо на симфонічні концерти // Ленінська правда. — 1969. — 23 липня (№11701).
31. Гак А. Симфонічні концерти в Сумах. // Ленінська правда. — 1969. — 27 липня (№11704).
32. Щербинин Ю. Посвящается Ленину // Красное знамя. — 1969. — 4 октября (№7819).
33. Бібік В. Сороковий симфонічний // Вечірній Харків. — 1969. — 6 жовтня (№236).
34. Дяченко В. “Дон-Жуана” ставить оперна студія. // Соціалістична Харківщина. — 1969. — 12 листопада (№13224).
35. Давидович А. Премьера молодых вокалистов // Красное знамя. — 1969. — 13 ноября (№7847).
36. Библик В. Ярko и увлеченно // Красное знамя. — 1969. — 9 декабря.
37. Чаговец В. Солдаты Ілліча // Вечірній Харків. — 1970. — 25 березня (№375).
38. Бабенко В. З творів Сергія Прокоф'єва // Вечірній Харків. — 1970. — 28 березня.
39. Калашник П. Ленину посвящается. Новости культурной жизни // Красное знамя. — 1970. — 5 апреля.
40. Калабухін А. Любителям симфонічної музики. // Радянська Волинь. — 1970. — 3 червня (№7112).
41. Котлар Л. Звучить симфонічний // Червоний прапор. — 1970. — 15 червня (№7156).
42. Давидович О. І ліричність, і полум'яність // Соціалістична Харківщина. — 1970. — 7 жовтня (№13353).
43. Шумакова Н. У чудовому світі музики // Соціалістична Харківщина. — 1970. — 10 жовтня (№13355).
44. Липчанська В. Самодіяльна оперна студія // Вечірній Харків. — 1971. — 3 лютого (№639).
45. Ивановский П. “Паяцы”. Самодеятельные, народные // Красное знамя. — 1971. — 24 июня (№8263).

46. Портянко Л. Свято музики // Деснянська правда. — 1971. — 11 липня (№13619).
47. Щербинин Ю. На першому концерті // Красное знамя. — 1971. — 7 октября (№8335).
48. Давидович О. На концертах капели імені Глінки // Соціалістична Харківщина. — 1971. — 13 листопада.
49. Величко Л. Співають ... майбутні співаки. Прем'єри сезону // Вечірній Харків. — 1971. — 18 грудня (№999).
50. Щербинин Ю. В оперній студії — прем'єра // Красное знамя. — 1972. — 11 января (№8401).
51. Зустріч з прекрасним. Наші гості // Деснянська правда. — 1973. — 18 вересня (№14181).
52. Ципін С. “Жалкуємо, що концертів мало...” // Вечірній Харків. — 1973. — 27 вересня (№1540).
53. Татарская И. Звучит классика... Гастроли Харьковского театра оперы и балета // Курская правда. — 1974. — 9 июня (№15603).
54. Сизов П. Щедрой палитрой // Орловская правда. — 1974. — 6 августа (15735).
55. Никольская Л., Сизов П. Покоряющее искусство // Орловская правда. — 1974. — 15 августа (15743).
56. Лычко А. До новых встреч! // Орловская правда. — 1974. — 22 августа (15749).
57. Ивановський П. Нове прочитання “Чародійки”. Прем'єра. // Вечірній Харків. — 1974. — 15 жовтня (№1860).
58. Ивановский П. “Чародейка” // Красное знамя. — 1974. — 3 ноября (№9119).
59. Гужва О. Крепнут творческие связи // Красное знамя. — 1975. — 8 января (№9164).
60. Чепалов А. Новая встреча с Харьковским оперным // Смена. — 1975. — 3 июня (№6837).
61. Первый спектакль. Гастроли Харьковского театра оперы и балета // Рабочий путь. — 1975. — 5 июня (№15768).

62. Хацкевич С. Предание о Чародейке // Рабочий путь. — 1975. — 7 июня (№15770).
63. Чепалов А. Опыт и мастерство // Новомосковская правда. — 1975. — 27 июня (№11868).
64. Чепалов А. “Чародейка” // Новомосковская правда. — 1975. — 1 июля (№11870).
65. В гостях у новомосковцев // Новомосковский химик. — 1975. — 1 июля.
66. Ленова Е. Встречи харьковских мастеров сцены // Новомосковская правда. — 1975. — 3 июля (№11872).
67. Ленова Е. Успех беспорен // Новомосковская правда. — 1975. — 3 июля (№11872).
68. Беленкова И. На сцене — “Молодая гвардия”. Прем'єра // Красное знамя. — 1975. — 11 декабря.
69. Савиных Р. Дирижер. Мастера искусств // Красное знамя. — 1976. — 26 февраля (№9454).
70. Игнатова Л. Спасибо, харьковчане! Гастрольное лето // Индустриальное Запорожье. — 1976. — 23 июня.
71. Калабухин А. Новая встреча // Слава Севастополя. — 1976. — 1 августа (№14843).
72. Перепеляк І. Оперний напередодні театрального сезону // Вечірній Харків. — 1976. — 8 вересня.
73. Клебанов Д. Новая встреча с “Кармен” // Красное знамя. — 1977. — 19 января.
74. Резник І. Повернення Кармен // Соціалістична Харківщина. — 1977. — 2 лютого.
75. Гордеев Г. Вечная жизнь классики // Волгоградская правда. — 1977. — 14 июня.
76. Айзенштадт В. Друге життя відомих героїв // Соціалістична Харківщина. — 1978. — 5 лютого.
77. Арканова В. Ждем встреч со зрителями! // Красное знамя. — 1978. — 11 октября.

78. Калашник П. Республіка студентська // Ленінська зміна. — 1979. — 27 березня (№4972).
79. Заряна Т. Навіки разом // Вечірній Харків. — 1979. — 4 квітня.
80. Калашник П. У вузі — новина // Культура і життя. — 1979. — 22 квітня (№2521).
81. Встреча с большим искусством. Наши гости // Правда Севера. — 1979. — 3 июня.
82. Мартиросова Л. И поэзия, и история // Правда Севера. — 1979. — 10 июня.
83. Тарасенко О. “Дубровский” знов на сцені // Культура і життя. — 1979. — 13 грудня (№2588).
84. Герої Пушкіна на оперній сцені // Вечірній Харків. — 1979. — 17 грудня (№3330).
85. Беленкова І. Зустріч з улюбленими героями // Соціалістична Харківщина. — 1980. — 16 січня.
86. Калашник П. На учбовій сцені // Вечірній Харків. — 1980. — 16 січня (№3352).
87. Калашник П. Звучат произведения наших земляков // Красное знамя. — 1980. — 25 февраля (№10469).
88. Калашник П. Музыкальная неделя // Красное знамя. — 1980. — 22 марта (№10487).
89. Калашник П. Харківські композитори — ювілею. З іменем Леніна // Культура і життя. — 1980. — 23 березня (№2617).
90. Калашник П. Першопрочитання. У концертних залах. // Культура і життя. — 1980. — 3 квітня (№2620).
91. Полтавцева Г. “Зори здесь тихие” // Красное знамя. — 1980. — 31 мая.
92. Очеретовська Н. Диригент і вихователь. Вітаємо ювіляра // Культура і життя. — 1980. — 22 червня (№2643).
93. Калашник П. З оцінкою “відмінно” // Культура і життя. — 1980. — 22 червня (№2643).

94. Калашник П. “Дубровский” на студенческой сцене // Красное знамя. — 1980. — 24 июня.
95. Войтович Н. На эстраде Волжского откоса // Горьковский рабочий. — 1980. — 25 июля.
96. Руднева О. Лірично, натхненно, яскраво // Соціалістична Харківщина. — 1981. — 7 січня (№16063).
97. Очеретовська Н. Диригує майстер. Знайомі обличчя // Соціалістична Харківщина. — 1981. — 11 січня (№16066).
98. Яковлев Л. Вірність традиціям // Запорізька правда. — 1981. — 10 липня.
99. Фисун М. До майбутніх успіхів // Вечірній Харків. — 1981. — 14 жовтня (№3871)
100. Фисун М. Из семи — пять // Культура і життя. — 1981. — 22 листопада (№2790).
101. Руднева О. Музыка не підвладна часові. У концертних залах // Соціалістична Харківщина. — 1982. — 19 січня (№16321).
102. Губаренко І. Кожна зустріч пам'ятна // Вечірній Харків. — 1982. — 11 листопада.
103. Мірошникова А. На сцені — сучасники // Соціалістична Харківщина. — 1982. — 15 грудня (№16547).
104. Губаренко І. Концерт-звіт вийшов цікавий // Вечірній Харків. — 1982. — 31 грудня (№4235).
105. Гужва О. Поклик митця // Вечірній Харків. — 1984. — 1 березня.
106. Александров С. Исполняются впервые // Красное знамя. — 1984. — 18 марта.
107. Полтавцева Г. Прем'єра молодих // Вечірній Харків. — 1985. — 3 січня.
108. Гейвандова К. Перше прочитання // Музыка. — 1985. — квітень.
109. Воронова Т., Лисяна О. Звучить класика. 300-річчю І. С. Баха присвячується // Вечірній Харків. — 1985. — 4 квітня.

110. Лисяна О. За повістю Василя Бикова // Соціалістична Харківщина. — 1985. — 2 червня.
111. Салманова Л. Балада про подвиг // Вечірній Харків. — 1985. — 6 червня (№4965).
112. Лисяна О. Під мелодію Штрауса // Вечірній Харків. — 1985. — 6 червня (№4965).
113. Гейвандова К. Баллада о войне // Красное знамя. — 1985. — 20 июня (№11798).
114. Очаковська Ю. Присвячується Баху і Генделю // Вечірній Харків. — 1985. — 17 жовтня.
115. Кулик И. И. Бах, и логарифмы // Советская культура. — 1986. — 1 апреля.
116. Калашник П. Три концерти сезону // Вечірній Харків. — 1986. — 19 червня (№5276).
117. Яковенко А. Право на столичну сцену. Творча молодь: шляхи становлення // Культура і життя. — 1986. — 9 листопада (№2853).
118. Клебанов Д. Помолоділа Чіо-Чіо-Сан. // Соціалістична Харківщина. — 1987. — 3 січня (№17560).
119. Гужва О. Оперу виконують студенти // Вечірній Харків. — 1987. — 9 січня.
120. Савиных Р. Путь на сцену. Премьеры // Красное знамя. — 1987. — 15 января (№12190).
121. Клебанов Д. Студії — своє приміщення // Культура і життя. — 1987. — 15 березня.
122. Трубникова Л. И профессия, и призвание... // Красное знамя. — 1987. — 9 апреля (№12249).
123. Гордійчук М. Опера на сцені філармонії. У концертних залах // Культура і життя. — 1987. — 30 квітня.
124. Ивановский П. Как добиться успеха? Харьковская опера сегодня и завтра // Красное знамя. — 1987. — 21 июня.
125. Ігнатченко Г. За мотивами російської казки // Красное знамя. — 1987. — 20 декабря.

126. Кучер Л. “Овід” на студійській сцені // Вечірній Харків. — 1988. — 15 січня.
127. Ігнатченко Г. Творча співдружність // Вечірній Харків. — 1987. — 8 квітня (№5517).
128. Румянцева И. А годы летят, маэстро... // Время. — 1994. — 29 марта (№13841).
129. Андріяненко Ю. Теплі привітання ювіляру // Панорама. — 1994. — квітень (172).
130. Логачева Р. “Я счастливый человек” // Вечерний Харьков. — 1994. — 5 апреля (№7195).
131. Дрибинская Т. Студенты поют Сметану // Время. — 1994. — 7 мая (№13857).
132. Трубникова Л. Инъекция счастья // Время. — 1994. — 28 мая (№13866).
133. Станішевський Ю. Сорок років за пультом // Українська музична газета. — 1995. — апрель (№16).
134. Логачева Р. О Моцарте не забыли // Вечерний Харьков. — 1995. — 8 июня (№7370).
135. Коробов Д. Годы и чаяния маэстро Калабухина // Событие. — 1995. — 18 ноября.
136. Коробов Д. Напевы струн, дыхание органа... // Событие. — 1996. — 23 ноября.
137. Коробов Д. Вечер в Скандинавии // Событие. — 1997. — 25 января.
138. Гайдено А. Північна казка // Слобідський край. — 1997. — 30 січня (№19272).
139. Коробов Д. Ревет и стонет Нил широкий // Событие. — 1997. — 8 февраля.
140. Коробов Д. Весельчак Моцарт // Событие. — 1998. — 30 апреля.
141. Рудакова С. “Свадьба Фигаро” на Харьковской сцене. Премьера // Панорама. — 1998. — 30 мая.

142. Литвинов О. Визначна мистецька подія // Панорама. — 1998. — червень (№389).

143. Ігнатченко Г. “Вперед, до нових берегів” // Культура і життя. — 1998. — 1 липня.

144. Черкашина М. Театральні чудеса в канун третього тисячелеття // Зеркало недели. — 1999. — 31 грудня (№273).

145. Чигрин В. Молодіжний оперний театр у Харкові // Панорама. — 2000. — 15 вересня (№504).

146. Камышникова В. “Укрощение строптивой” по-студенчески // Слобода. — 2002. — 23 квітня (№35).

147. Калабухін А. Чекаємо Вас, шанувальники музики // Радянська Житомирщина. — 1969. — 13 липня (№11452).

148. Калабухін А. Харківський симфонічний. До наступних гастролей // Деснянська правда. — 1969. — 16 липня (№13110).

149. Калабухін А. Запрошуємо на симфонічні концерти // Ленінська правда. — 1969. — 23 липня (№11701).

150. Оперная студия 1939-1989 // Харьковский институт искусств им. И. П. Котляревского. — Харьков: Редакционно-издательский отдел облполиграфиздата, 1989.

151. Опера студія 1939-1999 // Харківський державний інститут мистецтв ім. І. П. Котляревського / Упоряд. канд. мист., проф. Л. І. Кучер. — Харків, 1999.

ЗМІСТ

Життєвий і творчий шлях А.В. Калабухіна	3
Диригент Харківського академічного театру опери та балету	14
Диригент симфонічного оркестру	19
А. В. Калабухін — педагог	21
Основні дати життя і діяльності	23
Репертуарний список	24
Кантатно-ораторіальні твори	29
Симфонічні твори	30
Публікації про творчість А. В. Калабухіна	39

Наукове видання

АНАТОЛІЙ ВАСИЛЬОВИЧ
КАЛАБУХІН

Аділя Абдуллівна Мізітова
Олена Сергіївна Садовнікова
Валерія Олександрівна Супрун

Відповідальний редактор Г. Я. Ботунова

Підписано до друку 15.12.03. Формат 60x84/16.
Папір офсет. Гарнітура Baskerville. Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 3,49. Тираж 100 прим. Замовл. № 386

Видавництво «Реґіон-інформ»
Друк фірми «Реґіон-інформ»
Свідоцтво Держкомітету інформаційної політики України
серія ДК № 31 від 04.04.2000.
61082, Харків, пр. Московський, 144, оф. 706,
тел. 92-00-82.